

Rozvoj jazykových schopností a metakognice a podpora čtenářství v předškolním a základním vzdělávání

Vážené čtenářky a čtenáři,

předkládáme vám aktuální druhé číslo osmého ročníku časopisu Gramotnost, pregramotnost a vzdělání. Výběr příspěvků reflektuje komplexní přístup k podpoře rané gramotnosti a čtenářské kompetence, který je v současné době nezbytný pro úspěšné zvládnutí náročných požadavků moderního vzdělávacího prostředí.

Metodologická studie Miroslavy Novákové Schöffelové a Mářiny Mikulajové s názvem Metodologická východiska při tvorbě modifikací Elkoninovy metody otevírá toto číslo analýzou dlouhodobého vývoje a modifikací Elkoninovy metody, která se ukazuje jako klíčový nástroj ve formování jazykových schopností. Autorky detailně představují tři základní pilíře této metody – fonologickou povahu čtení, názorné modelování a učení v zóně nejbližšího vývoje – a diskutují jejich aplikaci v různých modifikacích přizpůsobených specifickým potřebám dětí.

Dále zde uvádíme teoretickou studii Barbory Jindrové a Anny Kucharské:

Metakognitivní strategie a jejich role ve výuce a v podpoře rozvoje porozumění čtenému, která se věnuje metakognitivním strategiím jako neoddelitelnému prvku efektivní výuky a podpory porozumění čtenému. Autorky vymezují pojem metakognice v kontextu edukačního procesu a zdůrazňují význam rozvoje těchto strategií pro zvyšování úrovně čtenářské gramotnosti. Uvádějí konkrétní příklady jejich implementace, čímž nabízejí praktický návod pro pedagogickou praxi.

Zajímavým a inspirativním příkladem propojení školní a mimoškolní literární iniciace v kontextu multilingvní výchovy je studie Markéty Švamberg Šauerové Význam projektu Noc s Andersenem při rozvoji čtenářské gramotnosti v multilingvní výchově, věnovaná projektu *Noc s Andersenem*. Tento původně český koncept, iniciovaný Knihovnou Bedřicha Beneše Buchlovana v Uherském Hradišti, se stal významnou akcí na podporu dětského čtenářství nejen v tuzemsku, ale i v zahraničí. Autorka analyzuje jeho přínos zejména pro české školy působící v zahraničí, konkrétně v Severní Ameri-

ce, kde projekt prostřednictvím netradičních aktivit rozvíjí vztah dětí k četbě, českému jazyku a kultuře. Studie ukazuje, že Noc s Andersenem dokáže nejen motivovat děti k četbě a posilovat jejich kulturní povědomí, ale také významně podněcovat rodiče k tomu, aby své děti zapisovali do českých škol.

Recenze metodické příručky Zdeňky Lodlové „Výlet do krajiny slov a hlásek – program na rozvíjení jazykových schopností podle Elkonina pro třídy mateřských škol“ doplňuje toto číslo o praktický nástroj pro rozvoj fonemického uvědomování v mateřských školách. Kniha reflektuje potřebu systematické a didakticky správné podpory jazykových schopností již v předškolním věku, což je klíčové pro hladký přechod dětí do základního vzdělávání a prevenci budoucích obtíží při osvojení čtení a psaní.

Zvláštní pozornost věnuje také výroční zpráva Anny Kucharské, která reflektuje desetiletou tradici konference „Čtu a stávám se čtenářem“. Tato akce, pořádaná na Pedagogické fakultě Univerzity Karlovy, je významným mostem mezi akademickou sférou a praxí. Jak sama autorka

shrnuje, hlavním cílem je propojit odborníky z různých oblastí, kteří se věnují rozvoji gramotnosti a vzdělávání, a umožnit tak sdílení znalostí, metod a zkušeností. Za posledních deset let se konference rozrostla jak počtem účastníků, tak i šíří témat, pokrývajících nejen počáteční čtení, ale také psaní, diagnostiku, didaktiku a další formy gramotnosti. Významná je i interdisciplinarita a zapojení širokého spektra profesionálů – od pedagogů, psychologů a speciálních pedagogů, přes pracovníky poradenských zařízení až po knihovníky a neziskové organizace. Zpráva zdůrazňuje, že osobní setkání, výměna zkušeností a společné hledání řešení rizikových jevů jsou základními pilíři úspěchu této akce. Výsledky a inspirace z konference tak mají přímý dopad na každodenní praxi a posilují vazby mezi teorií a realitou vzdělávání.

Děkujeme autorům za jejich kvalitní příspěvky a vám, vážené čtenářky čtenáři, přejeme inspirativní a přínosné čtení.

Za editorský tým,
Monika Kadrnožková

PhDr. Monika Kadrnožková, Ph.D.

Katedra speciální pedagogiky, Pedagogická fakulta, Univerzita Karlova